

Motion till riksdagen 2021/22:4509

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2021/22:178 Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att genomföra ändringar i lagstiftningen i enlighet med de förslag som framförts om att införa barnets bästa som eget rekvisit, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i lagtext bör utveckla och förtydliga innebörden av varaktig och genomgripande förändring och hur barnets inställning ska tas i beaktande vid bedömning av vårdens upphörande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flyttningsförbud och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillföra resurser för att socialtjänsten ska arbeta för återflytt, där barnets bästa tas i beaktande och dess behov av stöd och omsorg tillgodoses, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillföra resurser för att socialtjänsten ska kunna fullgöra sitt uppdrag att göra en noggrann uppföljning och bedömning av barnets skydd och säkerhet, efter att vården upphört, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ange särskilda riktlinjer i syfte att ge stöd åt föräldrar som vill uppnå drogfrihet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att utforma ett särskilt riktat stöd till föräldrar som behöver vidmakthålla uppnådd drogfrihet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om hur drogtesterna ska gå till ytterligare och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Socialtjänstens barn- och ungdomsvård utgör en stor del av kommunernas individ- och familjeomsorg där situationen är ansträngd och de ekonomiska resurserna små.

Vänsterpartiet anser att socialtjänsten ska ha de resurser som krävs för att fullgöra sina skyldigheter, både beträffande att genomföra utredningar och att följa upp insatser och framför allt placeringar och sist, men inte minst, att ha tid att etablera kontakt och prata med barn och unga. Familjehemsvården är ett område som särskilt behöver utvecklas.

Vänsterpartiet anser att familjehemsvård ska bedrivas i offentlig regi utan vinstintressen, men att ha ansvar för ett placerat barns uppväxt kräver utbildning och stöd från socialtjänsten, som ju har det yttersta ansvaret. Det är viktigt att familjehemsvården får kontinuerlig kompetensutveckling från kommunerna och mer frekvent uppföljning behövs, men även stödet till föräldrar vars barn är placerade av socialtjänsten behöver stärkas och utvecklas.

Enligt de förslag som nu framförs i propositionen *Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat* (prop. 2021/22:178) ska socialnämnden inte kunna besluta att vården ska upphöra förrän de omständigheter som föranlett vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt, och socialnämnden ska bli skyldig att i vissa situationer överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud, skyldigheten för socialnämnden att överväga vårdnadsöverflyttning tidigareläggs och skyldighet införs för socialnämnden att göra uppföljning efter att vård enligt LVU har upphört. Vidare införs en skyldighet för socialnämnden att, om det finns anledning, kontrollera föräldrars och vårdnadshavares missbruk.

För Vänsterpartiet blir det märkligt att ens ta ställning till dessa förslag när frågan om barnets bästa som ett självständigt rekvisit lämnas helt utanför. Vi har tidigare anfört i motionen *LVU bör bli en heltäckande rättighetslagstiftning* (mot. 2019/20:217) att regeringen borde ta fram lagförslag på hur LVU kan bli en heltäckande rättighetslagstiftning. Att tvångsomhändertagna barn och unga är ett stort ingrepp i en persons liv, men ibland nödvändigt ur en skyddsaspekt då barn och unga har rätt till omvårdnad och trygghet och ska skyddas från alla former av våld och vanvård. År 2015 kom slutbetänkandet *Barns och ungas rätt vid tvångsvård – Förslag till ny LVU* (SOU 2015:71) om att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för de barn och unga som måste tvångsvårdas enligt LVU. Utredningen kom fram till att barnen inom den sociala barnvården måste ha rätt till en säker, trygg och kvalitativ vård som ska ges med omtanke, bygga på respekt och ges utifrån en helhetssyn. Förslagen innebar ett nytt förhållningssätt till barns rättigheter i lagstiftningen och lyfte även att det av rättssäkerhetsskäl är viktigt att en lag som reglerar så ingripande åtgärder som tvångsvård har en tydlig, begriplig och pedagogisk struktur.

Att regeringen haft så lång tid på sig men valt att inte tidigare agera och inte nu heller tar ställning till denna fråga är anmärkningsvärt. Detta särskilt utifrån att socialutskottet har en vilja att införa den här formen av eget rekvisit för barn och samtidigt har

lämnat ett utredningsuppdrag¹ med syfte att göra en fördjupad analys av det förslag som utredningen om tvångsvård för barn och unga lämnade i sitt slutbetänkande² för vilken utredaren nyligen presenterade sina förslag³.

Detta är i synnerhet viktigt att påpeka då beslut enligt LVU faktiskt rör ett betydande antal barn. Brister i hemmiljö är den vanligaste grunden och år 2020 var 6 667 barn placerade enligt LVU⁴.

Regeringen bemöter förvisso en del av de förslag som vi anför i denna motion i propositionen och det pågår ett flertal utredningar i syfte att vidta åtgärder för förbättringar inom området, men vi anser ändå att vissa frågor är värda att lyfta.

För Vänsterpartiet är det viktigt att vara tydliga i vårt budskap med att vi alltid tar barnets parti, i det avseendet går varken föräldrars eller placeringsfamiljers behov före.

3 Barnets bästa som eget rekvisit

För Vänsterpartiet blir det som ovan nämnts inledningsvis svårt att ta ställning till förslagen i propositionen när själva grundfrågan inte finns med. Vi vill därför särskilt lyfta detta.

Det anges att frågan om barnets bästa som ett eget rekvisit övervägts, men enligt utredaren blir det rättsosäkert om en domstols eller socialnämnds uppfattning om vad som är bäst för det enskilda barnet får avgöra om tvångsvården ska fortsätta. Vi instämmer i att frågan är komplex men menar att det visst kan genomföras rättsäkert och att tydligt formulerade förslag för detta finns i SOU 2015:71. En övervägande del av remissinstanserna ställde sig även positiva till förslagen i den utredningen kring denna fråga, vilket gör det ännu mer anmärkningsvärt att regeringen inte har hanterat och försökt arbeta in detta i lagförslaget utan bara nöjt sig med att konstatera svårigheten.

För Vänsterpartiet räcker inte detta utifrån frågans art och dignitet. För barn och unga i samhällets vård, dvs. för dem som samhället äger ansvaret att vårda, ge omsorg och företräda måste det ges möjlighet till tryggare, bättre och mer jämlika livsvillkor.

Regeringen bör vidta åtgärder för att genomföra ändringar i lagstiftningen i enlighet med de förslag som framförts om att införa barnets bästa som eget rekvisit. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Förändrade omständigheter

Enligt regeringens förslag ska socialnämnden inte få besluta att vården ska upphöra förrän de omständigheter som föranleder vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt.

Vänsterpartiet instämmer förstas i att de brister som föranlett beslut om LVU inte längre ska föreligga när bedömning om vårdens upphörande ska göras och beslut fattas. Förslaget riskerar dock att lägga fokus på vårdnadshavarens specifika omsorgsbrister

¹ 1959-2020/21.

² Barns och ungas rätt vid tvångsvård – Förslag till ny LVU (SOU 2015:71).

³ Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU – Utredning som ett led i socialutskottets beredning av fråga om ändring i LVU, den 1 mars 2022.

⁴ Socialstyrelsen (statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga).

vid tiden när vården inleddes, i stället för att en helhetsbedömning i det enskilda fallet görs. Detta skulle kunna medföra en viss stelbenthet i bedömningen och risk kan finnas att andra faktorer som inte varit kända tidigare eller annat som uppstått efter hand, missas. En sådan bestämmelse skulle även kunna bidra till att fokus flyttas från en helhetsbedömning av barnets situation och behov, till att i ett avsmalnat perspektiv se till de förändringar som vårdnadshavaren ska och kan visa har skett. Det kan försvaga barnets ställning och att barnets bästa vid upphörande av vård enligt LVU inte beaktas utifrån ett helhetsperspektiv.

Det är dock viktigt att föräldrar ges en rimlig chans att vidta åtgärder för att göra nödvändiga förändringar. Det förutsätter en tydlighet från socialtjänstens sida i vad dess oro består och vilken skillnad de behöver se för att oron ska minska. Om förändring ska kunna påvisas kan inte finnas utrymme för godtycke. Regeringen menar att det i lag är viktigt att lyfta fram vad som krävs för att en förändring ska kunna ligga till grund för vårdens upphörande, men för Vänsterpartiet vore det önskvärt om detta ytterligare utvecklades. Genom en tydligare anvisning om vad som utgör en varaktig och genomgripande förändring, vilka kriterier som måste vara uppfyllda, hur rekvisiten ska tolkas och hur bedömningarna ska göras minskar utrymmet för otydlighet och subjektiva bedömningar. Det är dessutom av största vikt med ett förtydligande av hur barnets egen inställning i samband med avslutande av vård enligt LVU ska vägas in och beaktas. Barnets inställning måste finnas med och innefattas som en viktig del för att göra bedömningen.

Regeringen bör utveckla och förtydliga innebörden av varaktig och genomgripande förändring och hur barnets inställning ska tas i beaktande vid bedömning av vårdens upphörande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Flyttningsförbud

Enligt regeringens förslag ska en skyldighet införas för socialnämnden att vid prövning om vården ska upphöra också särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud. Förslaget innebär egentligen inte någon förändring jämfört med vad som gäller i dag då bestämmelsen om flyttningsförbud har funnits länge i svensk lagstiftning. Det finns med andra ord redan en möjlighet, men ingen skyldighet att överväga ansökan om flyttningsförbud.

Dock framgår att socialnämnderna inte överväger frågan om flyttningsförbud i den utsträckning som nuvarande lagstiftning ger utrymme för. Enligt regeringen kan en tydlig lagstiftning om socialnämndens ansvar i det här avseendet bidra till att socialnämnden överväger frågan om flyttningsförbud i högre grad, att fler fall kan prövas av domstol och att flyttningsförbud kan komma till stånd i fler fall där förutsättningarna är uppfyllda, vilket enligt regeringen skulle öka tryggheten för fler placerade barn. Här skiljer sig dock regeringens uppfattning från samtliga barnrättsorganisationer och även flera av övriga remissinstanser. Till exempel framför Barnrättsbyrån, föreningen Maskrosbarn och Rädda Barnen att ett beslut om flyttningsförbud tvärtom kan skapa otrygghet och oförutsägbarhet och både Bris och Barnombudsmannen menar att flyttningsförbud inte ska användas för att tillförsäkra barnet en fortsatt placering. En analys av varför socialnämnderna inte redan i dag, trots att möjlighet finns, överväger frågan

om flyttningsförbud är något som samtliga barnrättsorganisationer efterfrågar och som även Vänsterpartiet instämmer i.

För Vänsterpartiet framstår det som en bättre lösning att, i likhet med vad t.ex. Barnrättsbyrån anser, ett rekvisit om barnets bästa, inklusive delaktighet för barnet, hade fått större genomslag i hela processen och att flyttningsförbudet tas bort som institut. De övervägningar som i dag görs i samband med flyttningsförbud kan i stället inkluderas i bedömningen av om tvångsvården ska avslutas eller inte. Regeringens förslag bidrar till en oklar situation för såväl barn, socialtjänst, vårdnadshavare som familjehem. Barnen kan dessutom hamna i en situation då de fortsatt bor kvar i familjehem men endast med flyttningsförbud som stöd, vilket leder till än mer otrygghet. Detta resonemang styrks även av övriga barnrättsförespråkare. Bris anser att förslaget inte utgår från ett barnrättsperspektiv och att det inte stärker barnets behov av stabilitet, förutsägbarhet och trygghet och att flyttningsförbud inte ska användas för att tillförsäkra barnet en fortsatt placering. Vidare menar föreningen Maskrosbarn att flyttningsförbud kan skapa otrygghet och oförutsägbarhet och att förslaget riskerar att leda till att fler barn lever i oförutsägbarhet. Enligt Rädda Barnen skapar ett flyttningsförbud otrygghet och osäkerhet och även de anser att flyttningsförbud som institut bör tas bort.

Det som har anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet instämmer i att det finns problem och svåra frågeställningar förknippade med barns återflytt till sina föräldrar efter placering, men liksom Barnombudsmannen beskriver har utredningen inte i tillräckligt hög grad utrett och analyserat konsekvenserna av förslaget och om just flyttningsförbud är lämpligt eller tillräckligt för att lösa de problem som finns. Barnombudsmannen menar också att det inte förs några resonemang kring att en situation kan uppstå där det fattas beslut om flyttningsförbud och skälen väntas bestå under en längre tid, samtidigt som förutsättningar saknas för att genomföra en vårdnadsöverflytt. En sådan situation innebär vare sig trygghet, stabilitet eller förutsägbarhet för ett barn.

Enligt lagtexten ska socialnämnden noga förbereda den unges återförening med den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne. I förarbetena till bestämmelsen anges att det är en viktig uppgift för socialnämnden att verka för att en återgång till hemmet kan ske och att den blir så smidig som möjligt. En av förutsättningarna för att barnet ska kunna återförenas med sina föräldrar är att kontakten dem emellan varit god under placeringstiden. Socialnämnden bör därför på olika sätt medverka till att kontakten mellan barn och föräldrar upprätthålls under vårdtiden.

Förutsättningarna för återflytt bör med andra ord undersökas tidigt och kontinuerligt och processen behöver planeras i god tid i syfte att skapa trygghet och förutsägbarhet för barnet. Det kan innebära att både föräldrar, barn och familjehem behöver omfattande stödinsatser under lång tid. Stödinsatser kan t.ex. vara föräldrautbildning och samtalsstöd till föräldrar men även övrigt nätverk för att de förändringar som behandlingen förväntas medföra ska kunna vidmakthållas när barnet eller den unge återvänder till hemmet⁵. Det angavs redan 2015 i utredningen *Barns och ungas rätt vid tvångsvård – förslag till ny LVU* att det är särskilt viktigt ur ett barnperspektiv att stödet till föräldrar förbättras. Ett aktivt arbete från socialtjänsten med att göra föräldrarna delaktiga i vården och utveckla föräldraskapet har stor betydelse för barnets trygghet och stabilitet. Oavsett om barnet ska bo hos sin biologiska familj eller inte så kommer föräldrarnas

⁵ Socialstyrelsens handbok för placerade barn (2020).

mående att starkt påverka barnens mående. Socialtjänstens medverkan, närvaro och tillgänglighet är alltså här av största vikt för att det ska bli så bra som möjligt. Men med tanke på den höga arbetsbelastning som redan råder behöver särskilda resurser tillföras för detta ändamål.

Regeringen bör tillföra resurser för att socialtjänsten ska arbeta för återflytt, där barnets bästa tas i beaktande och dess behov av stöd och omsorg tillgodoses. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Vårdnadsöverflytt

Enligt regeringens förslag ska den skyldighet som socialnämnden har att särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden tidigareläggas. Frågan ska särskilt övervägas när barnet har varit placerat i samma familjehem under två år, i stället för som nu under tre år. Sedan ett år tillbaka finns även en skyldighet att efter tre år årligen överväga igen om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden.

Flera remissinstanser har framfört kritik utifrån att lagstiftningens intentioner anger att en återförening mellan barn och föräldrar ska ske när syftet med vården uppnåtts och därför inte längre behövs. Till detta hör även frågan om hur förslaget om två år i stället för tre förhåller sig till rekvisitet att barnet stadigvarande ska ha vårdats och fostrats i ett annat hem än i föräldrahemmet för att vårdnaden ska flyttas över. Detta bör enligt vissa belysas mer i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Andra invändningar framförs t.ex. av Socialstyrelsen som påpekar att det finns en risk att förslaget medför att äldre barn kan hamna i en lojalitetskonflikt om barnet redan efter en kortare tid, dvs. två år, i familjehem behöver delta i en process kring en eventuell vårdnadsöverflytt. Socialstyrelsen efterlyser också en analys av vilka konsekvenser förslaget kan få för vårdnadshavarnas motivation till att ta emot frivilligt stöd och utvecklas i sitt föräldraskap.

Här vill Vänsterpartiet lyfta aspekten av att förändring kan ta tid. För föräldrar med missbruksproblem och beroende kan två år vara i kortaste laget för att åstadkomma nödvändig förändring. Även om de själva vill och är motiverade till att ta emot hjälp, är det ofta ett s.k. nålsöga att komma igenom för att få vård samt att det är långa väntetider för att få behandlingsinsatser. Även för de mammor som varit utsatta för våld i nära relation och av den anledningen inte kunnat ta sitt föräldraansvar fullt ut, krävs det ofta längre tid för att förändring ska ske. De kan ha brutits ned under lång tid och ha behov av att återskapa och bygga upp sin egen person i första hand för att sedan gå vidare och arbeta med sitt föräldraskap, och dessa processer kan ta tid. En annan aspekt är att det sedan tidigare är känt att många familjehemsföräldrar faktiskt inte vill överta vårdnaden. Skälen kan vara att barnet förlorar insatser från socialtjänsten som endast erbjuds barn som är familjehemsplacerade, t.ex. insatser för skolgång, och att familjehemmet förlorar sin handledning samtidigt som de kan bli part i framtida vårdnadstvister. Att bara utgå från att en kortare tidsperiod skulle utgöra trygghet för ett placerat barn blir därför fel och det finns också risk att förslaget kan komma att påverka möjligheten att rekrytera framtida familjehem. Även det faktum att socialnämnden under samma tidsperiod som de ska arbeta för en återförening skulle bli tvungen att utreda förutsättningarna för att frånta föräldrarna vårdnaden om barnet, kan innebära problem. Varför familjehem tackar nej till att bli vårdnadshavare samt vilket stöd som skulle kunna behövas är frågor som

skulle behöva utredas vidare, enligt flera remissinstanser, som saknar en djupare analys av anledningarna till att institutet vårdnadsöverflyttning inte används i större utsträckning.

För Vänsterpartiet är det viktigt att framhålla att utgångspunkten bör vara att barnets bästa är att få växa upp hos sina föräldrar, om det är möjligt. Men när en bedömning ska göras om ett barn ska återförenas med sin ursprungsfamilj eller inte, ska barnets åsikt, mående och hälsa vara avgörande faktorer. I de fall barnet har bott i familjehem en längre tid och rotat sig där bör barnets bästa vara utslagsgivande för om vården i familjehemmet ska upphöra eller inte. För att göra en sådan prövning möjlig måste bestämmelsen om barnets bästa kunna prövas som ett självständigt rekvisit, vilket vi även angett som yrkande inledningsvis i denna motion.

7 Uppföljning

Regeringens förslag om att utöka tiden för möjlighet till uppföljning från två månader till sex månader är enligt vissa en förbättring som leder till ökad kontroll och trygghet för barnet, medan andra menar att även denna tidsperiod skulle vara för kort och i stället förordar att uppföljning skulle vara möjlig ännu längre tid, upp till ett år efter att vården har upphört.

En uppföljning av ett barns situation efter avslutad vård innebär en inskränkning av både vårdnadshavarens och barnets rätt till privat- och familjeliv enligt Europakonventionen. Regeringen för i propositionen ett resonemang om att kontroll i form av uppföljning innebär en inskränkning av föräldrars och barns personliga integritet men bedömer att förslaget är förenligt med både proportionalitetsprincipen och behovsprincipen.

Frågan som Vänsterpartiet ställer sig är vilka konsekvenser det faktiskt blir för familjerna samt om själva tidsaspekten verkligen är det viktiga. Detta utifrån att föräldrar som är ”under lupp” kan uppleva en stark press att inte få göra något fel alls ens inom ramen för det som anses ”normalt” eller ”tillräckligt gott” föräldraskap, dvs. inte av sådan karaktär att det kan skada barnet, och att det i sin tur kan undergräva såväl frihet och mandat att ta sitt föräldraansvar. Men även med tanke på att innehållet i uppföljningen måste vara viktigare än tidsperioden. För att kunna genomföra en noggrann uppföljning som på riktigt besvarar frågeställningar som kan ligga till grund för bedömning av barnets behov, krävs förutsättningar för dem som ska utföra uppföljningen, både i form av tydliga anvisningar för innehållet men även att tillräckligt med tid och utrymme ges. I den värld som socialsekreterare lever är detta bristvara och därför blir frågan om behov av ökade resurser aktuell att lyfta även i detta sammanhang. Även den höga personalomsättningen inom socialtjänsten är en försvårande omständighet. En uppföljning av barnets situation och familjens förändrade förhållanden kräver kontinuitet i kontakten och god relation baserad på förtroende och tillit, mellan barnet, föräldrarna och socialsekreteraren.

Regeringen bör tillföra resurser för att socialtjänsten ska kunna fullgöra sitt uppdrag att göra en noggrann uppföljning och bedömning av barnets skydd och säkerhet, efter att vården upphört. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.1 Drogtest

När barn vårdas enligt LVU på grund av att deras föräldrar brister i förmåga med anledning av eget missbruk och barnet ska ha umgänge med dem är det viktigt att socialnämnden kan försäkra sig om att detta kan ske på ett tryggt och säkert sätt. Om det finns misstankar om eller oro för att föräldrarna vid umgänget är påverkade av droger har socialnämnden möjlighet att besluta hur umgänget ska utformas och eventuellt begränsas. Det kan innebära att umgänget ställs in helt eller delvis eller att en särskilt utsedd stödperson närvarar. Det finns dock ingen reglering som i dag möjliggör för socialnämnden att fatta beslut om att föräldrarna ska lämna drogtest.

Regeringens bedömning är att det finns behov av att ge socialnämnden befogenhet att besluta att en vårdnadshavare eller en förälder till barn som vårdas enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga ska lämna drogtest inför umgänge. Det finns även behov av att ge socialnämnden befogenhet att besluta att en vårdnadshavare ska lämna drogtest inför prövning av om sådan vård ska upphöra. Socialnämnden bör däremot inte ges befogenhet att besluta att vårdnadshavare ska lämna drogtest efter tvångsvårdens upphörande.

Det förekommer redan i dag att socialnämnden träffar överenskommelser med föräldrar om att på frivillig väg lämna drogtest, både inför prövningen av om vård enligt LVU ska upphöra och inför umgänge. I de fall tveksamhet finns kring föräldrarnas drogfrihet torde det behöva ingå i bedömningen av dennes föräldraförmåga och vara något som öppet diskuteras mellan socialtjänsten och föräldrarna. Öppenheten är väldigt viktig också för att de föräldrar som vill ha stöd för att uppnå drogfrihet faktiskt vågar be om det och att insatser kan ges.

Regeringen bör uppdraga åt lämplig myndighet att ange särskilda riktlinjer i syfte att ge stöd åt föräldrar som vill uppnå drogfrihet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Angående det regeringen föreslår, att socialnämnden inte ska kunna begära drogtest efter att vården upphört, har kritik framförts i form av att försäkran måste kunna göras om barnets långsiktiga skydd och trygghet. Vissa, t.ex. Barnombudsmannen, påpekar att den första tiden efter det att vården har upphört kan innebära stora förändringar som kan medföra påfrestningar för både barn och föräldrar, vilket skulle kunna innebära en riskfaktor för återgång i missbruk. Även enligt Stiftelsen Allmänna Barnhuset tilltar påfrestningen för vårdnadshavare och föräldrar att fullgöra sitt ansvar gentemot barnet markant när återförening sker. Då följer naturligt en ökad risk för återfall i missbruk. Vidare menar vissa att vetskapen om att drogtest kan beslutas under uppföljningstiden skulle kunna få en motivationsstärkande effekt och leda till minskad risk för återfall. Barnrättsbyrån anser att även om förslaget innebär en inskränkning i rätten till privatliv för föräldrarna bör det ställas i proportion till den risk det innebär för ett barn att vistas i en hemmiljö med föräldrar som tidigare använt droger och den risk som därmed finns för återfall. Behovet av att säkerställa att förändringarna fortsättningsvis är varaktiga och genomgripande väger, enligt Barnrättsbyrån, tyngre än föräldrarnas rätt till integritet.

Utan att ta ställning till om kontroll genom drogtest inom ramen för uppföljningen skulle ge ökad trygghet och säkerhet för barnet, står det klart att behov av stödjande insatser till föräldrarna under denna period ändå finns.

Regeringen bör uppdraga åt lämplig myndighet att utforma ett särskilt riktat stöd till föräldrar som behöver vidmakthålla uppnådd drogfrihet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill förstås att barns skydd och säkerhet ska gå först och även garantera barns och ungas trygghet i form av att ha drogfria föräldrar. Dock är det ju svårt att kontrollera allt och även människors droganvändning då ett visst utrymme för fusk och att lämna falska prover alltid finns. Även omvänt kan det finnas risk att spår av droger som använts väldigt långt tillbaka i tiden finns kvar samt att vissa läkemedel ger utslag på testning, vilket kan ge en orätt bedömning av föräldern. Hur testningen faktiskt ska gå till skulle behöva utredas vidare och förtydligas, liksom rättssäkerheten i denna fråga för barn och föräldrar.

Regeringen bör utreda frågan ytterligare om hur drogtesterna ska gå till. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Maj Karlsson (V)

Ida Gabrielsson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Daniel Riazat (V)

Karin Rågsjö (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)